

Araştırma Makalesi / Research Article

Uluslararası Haber Ajanslarının Haber Yazım Teknikleri Açısından Karşılaştırmalı İçerik Analizi: the Associated Press, Reuters, Kyodo News ve Anadolu Ajansı Örneği*Comparative Content Analysis of International News Agencies in Terms of News Writing Techniques: the Case of the Associated Press, Reuters, Kyodo News and Anadolu Agency*Mehmet Emin BEĞTİMUR¹DOI : [10.63556/ankad.v10i1.278](https://doi.org/10.63556/ankad.v10i1.278)

Geliş/Received: 30/03/2025

Kabul/Accepted: 21/01/2026

Öz

Araştırmada uluslararası ajans haberciliğinde siyasi haberlerin yazımında ne tür haber yazım tekniklerinin kullanıldığını ve 5N1K öğelerinin ne oranda yanıtlandığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada üç aşamalı yöntem izlenmiştir: literatür taraması, içerik analizi ve karşılaştırmalı analiz yöntemi. İlk önce araştırmanın kavramsal çerçevesine yönelik literatür taraması yapılmıştır. Ardından Minds International'e üye haber ajanslarından the Associated Press, Reuters, Kyodo News ve Anadolu Ajansının resmi sitelerinden toplam 160 adet siyasi haber rastgele örnekleme tekniğiyle araştırma örneklemini olarak seçilmiştir. Örnekleme olarak seçilen 160 adet siyasi haber içerik analizi yöntemiyle analiz edilmekle birlikte içerik analizinden elde edilen istatistiksel veriler karşılaştırmalı yöntemle analiz edilmiştir. Araştırma verileri söz konusu haber ajanslarının resmi sitelerinden manuel olarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda; incelenen siyasi haberlerde 5N1K öğelerinin ajanslara göre farklı oranda yanıtlandığı, AP ve Anadolu Ajansı haberlerinde ters piramit tekniğinin ağırlıklı olarak tercih edildiği, Reuters haberlerinde kum saati tekniğinin ve Kyodo News haberlerinde T modelin ağırlıklı olarak kullanıldığı ortaya konulmuştur. Ayrıca kullanılan haber yazım teknikleri ve 5N1K öğelerinin yanıtlanma oranı açısından the Associated Press ile Anadolu Ajansı arasında bir benzerlik olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ajans haberciliği, uluslararası haber ajansları, siyasi haber, haber yazma teknikleri, 5N1K kuralı

Abstract

This study aims to reveal what kind of news writing techniques are used in the writing of political news in international agency journalism and to what extent the 5Ws and 1H elements are answered. The research follows a three-stage method: literature review, content analysis and comparative analysis method. First, a literature review was conducted for the conceptual framework of the research. Then, a total of 160 political news articles from the news websites of the Associated Press, Reuters, Kyodo News and Anadolu Agency, which are member news agencies of Minds International, were selected as the research sample through random sampling technique. The 160 political news selected as a sample were analyzed by content analysis method and the statistical data obtained from content analysis were analyzed by comparative method. The research data were collected manually from the official websites of the news agencies in question. Microsoft Excel program was used to analyze the data. As a result of the research; it is revealed that 5Ws and 1H elements are answered at different rates in the analyzed

¹ Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-posta: mbegtimur@gmail.com

Önerilen Atıf/Suggestion Citation

Begtimur, M.E., (2026). Uluslararası Haber Ajanslarının Haber Yazım Teknikleri Açısından Karşılaştırmalı İçerik Analizi: the Associated Press, Reuters, Kyodo News ve Anadolu Ajansı Örneği, *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 10(1),193-211.

political news according to the agencies, inverted pyramid technique is predominantly preferred in AP and Anadolu Agency news, hourglass technique is predominantly used in Reuters news and T model is predominantly used in Kyodo News news. In addition, it is determined that there is a similarity between the Associated Press and Anadolu Agency in terms of the news writing techniques used and the response rate of 5N1K items.

Keywords: Agency journalism, international news agencies, political news, news writing techniques, 5W1H rule

GİRİŞ

Yüksek teknolojik gelişmeler, toplumsal hayatın farklı alanlarını derinden etkilemektedir. Yalnızca ekonomi, siyaset, kültür ve ideoloji gibi alanlarda değil belki bireylerin sosyal ilişkilerinden düşünce biçimlerine, davranış kodlarından iş yapma pratiklerine kadar pek çok alanda teknolojik değişim ve dönüşümün derin izlerini görmek mümkündür. Teknolojideki her türlü gelişmenin en belirgin karşılık bulduğu alanlardan biri de iletişimdir. Dolayısıyla günümüzde iletişim araçlarının sahiplik yapısı, kullanılan araçların türleri ve işleyiş biçimleri, habercilik anlayışı ve iş yapma biçimi köklü bir değişim sürecine uğramaktadır. Böylelikle habercilik pratiği de söz konusu gelişmelerden önemli ölçüde payını almaktadır.

İnsanın sadece haberdar olma arzusu ve bilgi edinme gereksinimini karşılamakla sınırlı kalmayıp aynı zamanda eğitim, toplumsallaşma, kültürel birikimini arttırma ve demokratikleşme süreçlerine de katkı sağlama işlevi üstlenen haber, iletişim teknolojilerindeki ilerlemelerle birlikte farklı yöntem ve formatlarda üretilmektedir. Haber değeri taşıyan olay ve olguların, toplanma, seçilme, düzenleme ve yazılma süreçlerinde de bir dizi değişim ve yenilikler ortaya çıkmaktadır. Habercilik bağlamında 5N1K kuralı hem geleneksel medya hem de dijital medya haberciliğinde vazgeçilemez altın kural olarak her zaman geçerliliğini korumaktadır. Ayrıca dijital medyanın sağladığı elverişli imkânlar nedeniyle haber yazım tekniklerinde bazı değişikliklerin ortaya çıktığı da yadsınmaz.

Dijital medya, geleneksel kitle iletişim araçlarının tek yönlü, hiyerarşik ve merkeziyetçi iletişim biçiminin yerine, özgürlükçü, kullanışlı, etkileşimli ve çok yönlü bir iletişim tarzı sunarak hem haberciler hem de okurlar açısından yeni bir habercilik anlayışını ortaya çıkarmaktadır (Törenli, 2005: 208). Yani, dijital medya, geleneksel medya araçlarının özelliklerini taşımakla birlikte, düşük maliyet, kullanım kolaylığı, hız, zaman ve mekân sınırlamalarını aşma, piyasaya giriş ve çıkış engellerinin azlığı, multimedya olanakları, erişilebilirlik ve katılımcılık gibi unsurlar sayesinde gazeteciliğe önemli katkılar sağlamaktadır. Söz konusu gelişmelerin hem geleneksel iletişim araçlarına hem de dijital iletişim araçlarına toptan haber sağlayan haber ajanslarının da mevcut habercilik anlayışlarında ve iş yapma pratiklerinde yeni gelişme ve değişimlere neden olacağı muhtemeldir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Haber Kavramı ve Haber Değeri

Haber kavramı, kitle iletişim araştırmalarının temel inceleme alanlarından birini oluşturmakta ve farklı kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde çeşitli biçimlerde tanımlanmaktadır. En genel anlamıyla haber, belirli bir zaman ve mekânda meydana gelen olaylara ilişkin, toplumsal açıdan önem taşıdığı varsayılan bilgilerin kamuoyuna aktarılması süreci olarak ele alınmaktadır (McQuail, 2010: 377). Bu yönüyle haber, yalnızca bilgi aktaran nötr bir metin değil; toplumsal gerçekliğin seçilerek, düzenlenerek ve anlamlandırılarak sunulduğu bir iletişim ürünüdür. Haberin tanımına ilişkin erken dönem yaklaşımlar, haber ile olay arasında doğrudan bir ilişki kurma eğilimindedir. Bu bakış açısına göre haber, “olup bitenin” aktarımıdır. Ancak modern iletişim kuramları, bu yaklaşımın yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Schramm (1949: 20), haberin olayın kendisi olmadığını, olay gerçekleşikten sonra algılanabilen ve yeniden inşa edilen bir anlatı olduğunu vurgulamaktadır. Benzer biçimde Tuchman (1978: 82), haberin gerçekliğin aynası değil, kurumsal pratikler aracılığıyla inşa edilen bir çerçeve olduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda haber, gerçekliğin doğrudan temsili olmaktan ziyade, belirli mesleki ve ideolojik süzgeçlerden geçirilmiş bir seçki olarak değerlendirilmektedir.

Haberin toplumsal işlevi de kavramın tanımlanmasında önemli bir yer tutmaktadır. Haber, bireylerin çevrelerinde olup bitenleri anlamlandırmalarına yardımcı olmakta, kamusal tartışma alanının oluşmasına katkı sağlamaktadır (Curran, 2011: 85). Ancak bu işlev, haberin tarafsız olduğu anlamına gelmemektedir. Hall (1982: 64), haber metinlerinin belirli ideolojik çerçeveler içinde üretildiğini ve bu çerçevelerin toplumsal anlamların kurulmasında etkili olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla haber,

yalnızca bilgilendirme değil, aynı zamanda anlam üretme ve yeniden üretme sürecinin de bir parçasıdır. Sonuç olarak haber, olayların kendisiyle özdeş olmayan; belirli toplumsal, kurumsal ve ideolojik bağlamlar içinde seçilen, düzenlenen ve kurgulanan bir iletişim biçimidir. Haber üretim sürecinde yapılan seçimler, vurgular ve dışlamalar, haberde sunulan gerçekliğin değişken ve yoruma açık olmasına neden olmaktadır (McQuail, 2010: 378; Tuchman, 1978: 91). Bu nedenle haber kavramı, yalnızca gazetecilik pratiği açısından değil, toplumsal gerçekliğin nasıl kurulduğunu anlamak açısından da merkezi bir öneme sahiptir.

Haberin hangi olayları kapsayacağı ve hangi olayların dışarıda bırakılacağı, “haber değerleri” kavramı çerçevesinde açıklanmaktadır. Haber değeri, bir olayın medya tarafından haberleştirilmesini mümkün kılan niteliklerin toplamını ifade etmekte ve haberin rastlantısal değil, belirli ölçütler doğrultusunda üretilen bir iletişim ürünü olduğunu ortaya koymaktadır (McQuail, 2010: 378). Bu bağlamda haber değeri, olayların kamusal alanda görünürlük kazanmasında belirleyici bir rol üstlenmektedir. Haber değeri tartışmalarının kuramsal temelini oluşturan en önemli çalışmalar, Galtung ve Ruge’un (1965: 65) haber değerleri modeline dayanmaktadır. Araştırmacılar, bir olayın haber olabilmesi için sıklık, beklenmediklik, önem, çatışma, kültürel yakınlık, kişiselleştirme ve süreklilik gibi ölçütleri taşıması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Bu ölçütler, haber seçiminin yalnızca olayın nesnel önemine bağlı olmadığını; medya kuruluşlarının algı ve beklentileri doğrultusunda şekillendiğini göstermektedir.

Zaman içinde haber değeri kavramı, değişen medya ortamına paralel olarak yeniden ele alınmıştır. Harcup ve O’Neill (2001: 279), çağdaş haber medyasında eğlence, ünlüler, olumsuzluk ve görsellik gibi unsurların haber değerini artıran önemli faktörler hâline geldiğini belirtmektedir. Shoemaker ve Reese (2014: 9) ise haber değerlerinin yalnızca olayın özelliklerinden değil; bireysel gazetecilerin tercihleri, kurumsal rutinler, ekonomik baskılar ve ideolojik yapılar tarafından belirlendiğini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, haber değerini çok katmanlı bir süreç olarak ele alması bakımından önem taşımaktadır.

Haber değeri belirlenirken çatışma ve olumsuzluk unsurlarının öne çıkması, medyanın izleyici ilgisini çekme kaygısıyla ilişkilendirilmektedir. Kriz, tehdit ve gerilim içeren olaylar, dikkat çekici olmaları nedeniyle daha yüksek haber değerine sahip kabul edilmektedir (McQuail, 2010: 380). Ancak bu durum, medyanın toplumsal gerçekliği ağırlıklı olarak sorunlar ve krizler üzerinden sunduğu yönündeki eleştirileri de beraberinde getirmektedir. Eleştirel yaklaşımlar, haber değeri kavramının ideolojik boyutuna dikkat çekmektedir. Hall’a (1982: 64) göre haber değerleri, tarafsız ve evrensel ölçütler olmaktan ziyade, hâkim ideolojilerle uyumlu biçimde işlemektedir. Curran (2011: 86) da hangi olayların önemli sayıldığının ve kamusal tartışma gündemine taşındığının, güç ilişkileriyle yakından bağlantılı olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla haber değeri, yalnızca teknik bir seçim aracı değil; toplumsal anlamların üretildiği ve yeniden üretildiği bir mekanizma olarak değerlendirilmektedir.

2.2. Haber Yazım Teknikleri ve 5N1K Kuralı

5N1K kuralı, gazetecilikte haberin temel bilgi unsurlarını eksiksiz ve sistematik biçimde aktarmayı amaçlayan klasik bir yazım ilkesidir. “Ne, Nerede, Ne zaman, Nasıl, Neden ve Kim” sorularına dayanan bu kural, bir olayın haber değeri kazanabilmesi için gerekli olan asgari bilgilerin okuyucuya açık ve anlaşılır biçimde sunulmasını hedeflemektedir (Tokgöz, 2020: 231). Bu yönüyle 5N1K, haberin bilişsel açıklığını sağlayan yapısal bir çerçeve olarak değerlendirilmektedir (McQuail, 2010: 379). Dursun’a (2005: 74) göre bu kural, haber metninin belirsizlikten arındırılmasını sağlayarak okuyucunun olay hakkında temel sorularına yanıt vermesini mümkün kılmaktadır. Benzer biçimde Girgin (2014: 112), 5N1K’nın haber yazımında doğruluk, tutarlılık ve bütünlük ilkelerinin uygulanmasına katkı sağladığını belirtmektedir. Özellikle “ne” ve “kim” soruları olayın öznesini ve içeriğini tanımlarken; “nerede” ve “ne zaman” soruları olayın mekânsal ve zamansal bağlamını oluşturmaktadır (Tokgöz, 2020: 232).

“Nasıl” ve “neden” soruları ise haberin açıklayıcı ve analitik boyutunu güçlendirmektedir. Bu sorular aracılığıyla olayın oluş süreci ve arka planı ortaya konulmakta, haber salt bir bilgi aktarımının ötesine taşınmaktadır (Dursun, 2005: 75; McQuail, 2010: 380). Bu bağlamda 5N1K, yalnızca teknik bir yazım kuralı değil; aynı zamanda gazetecinin kamusal sorumluluğunu yerine getirmesine hizmet eden normatif bir ilkedir (Curran, 2011: 88). Yukarıdakilerden anlaşılacağı üzere 5N1K kuralı, haberin anlaşılabilirliğini, güvenilirliğini ve bilgilendirici niteliğini artıran temel bir gazetecilik aracıdır. Haber üretim sürecinde bu kuralın uygulanması, okuyucunun olayları sağlıklı biçimde anlamlandırmasına ve kamusal tartışma zemininin güçlenmesine katkı sağlamaktadır (Girgin, 2014: 113; Tokgöz, 2020: 233). Dolayısıyla

gazetecinin, haber üretim sürecinde 5N1K ilkesini esas alarak tutarlı bir anlatı düzeni kurması ve haber metnini bu ilke doğrultusunda yapılandırması zorunludur. 5N1K unsurlarının haber metni içinde hangi aşamada, hangi öncelik sırasıyla ve ne ölçüde ayrıntılandırılarak sunulduğu, uygulanan haber yazım tekniğini belirlemekte ve farklı anlatım biçimlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

Geleneksel Medyada Haber Yazma Teknikleri:

1. Ters Piramit Tekniği: Haber yazımında bilginin önem derecesine göre sıralandığı ve en kritik unsurların haberin girişinde sunulduğu klasik bir yöntemdir. Bu teknikte 5N1K'nın temel öğeleri ilk paragrafta yer almakta, ayrıntılar ise metnin ilerleyen bölümlerinde giderek azalmaktadır. Ters piramit, özellikle ajans haberciliği ve yazılı basında, okuyucunun habere hızlı erişimini sağlaması ve editoryal kısaltmalara elverişli olması nedeniyle yaygın biçimde kullanılmaktadır (McQuail, 2010: 379). Bu yönüyle teknik, haberin bilgilendirici işlevini ön plana çıkaran rasyonel bir anlatı yapısı sunmaktadır (Shoemaker & Reese, 2014: 11).
2. Kare (Dörtgen) Tekniği: Haber giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin birbirine yakın önem düzeyinde kurgulandığı bir yazım biçimidir. Bu teknikte haberin temel unsurları girişte verildikten sonra, metin boyunca eşit ağırlıkta detaylandırılmaktadır. Kare teknik, özellikle röportajlar, söyleşiler ve açıklayıcı haberlerde tercih edilmekte; haberin bütünlüğünü ve dengeli anlatımını ön plana çıkarmaktadır (Girgin, 2014: 118). Bu yapı, haberin yalnızca hızlı tüketimine değil, aynı zamanda bütüncül biçimde okunmasına da olanak tanımaktadır (Tokgöz, 2020: 238).
3. Normal Piramit Tekniği: Haber, ayrıntılardan genele doğru ilerlemekte; en önemli bilgi genellikle metnin sonunda sunulmaktadır. Bu anlatım biçimi, okuyucunun dikkatini adım adım metne çekmeyi ve merak unsurunu canlı tutmayı amaçlamaktadır. Daha çok insan hikâyeleri, magazin ve özel dosya haberlerinde kullanılan bu teknik, anlatısal derinliğe olanak sağlamaktadır (Dursun, 2005: 76). Normal piramit, bilgilendirme kadar duygusal etkiyi de önceleyen bir haber yazım yaklaşımı olarak değerlendirilmektedir (Hartley, 1992: 104).
4. Serbest Yazma Tekniği: Katı yapısal kurallara bağlı kalmaksızın haberin akışına göre kurgulandığı esnek bir yazım biçimidir. Bu teknikte 5N1K unsurları metnin farklı bölümlerine dağılabilmekte ve anlatım biçimi habercinin üslubuna göre şekillenmektedir. Özellikle köşe yazıları, analiz haberleri ve yorum ağırlıklı metinlerde kullanılan bu teknik, gazetecinin anlatı gücünü ön plana çıkarmaktadır (Özer, 2011: 92). Ancak bu esneklik, haberin nesnelliği ve bilgi bütünlüğü açısından dikkatli kullanılmasını gerektirmektedir (McNair, 2017: 56).
5. Konuşma Dili Tekniği: Haber metninin gündelik dile yakın, sade ve doğrudan bir anlatımla yazılmasını esas almaktadır. Bu teknik, özellikle radyo ve televizyon haberciliğinde, haberin dinleyici ve izleyici tarafından kolay anlaşılmasını amaçlamaktadır. Konuşma dili tekniğinde kısa cümleler, yalın ifadeler ve doğrudan anlatım ön plana çıkmaktadır (Fiske, 2011: 78). Bu yaklaşım, haberin erişilebilirliğini artırırken, akademik ve resmî dilin yarattığı mesafeyi azaltmaktadır (McQuail, 2010: 381).
6. Kronolojik Dizi Tekniği: Haber, olayların gerçekleşme sırasına uygun biçimde aktarılmaktadır. Bu teknikte başlangıç, gelişme ve sonuç aşamaları zamansal bir bütünlük içinde sunulmakta; okuyucuya olayın süreci adım adım izletilmektedir. Özellikle adli vakalar, kazalar ve uzun süreli gelişmeler içeren haberlerde tercih edilen bu teknik, olayın nedensel ilişkilerinin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır (Schudson, 2011: 123). Kronolojik anlatım, haberin açıklayıcı ve öğretici yönünü güçlendiren bir yazım biçimi olarak değerlendirilmektedir (Allan, 2010: 67).

Dijital Medyada Haber Yazma Teknikleri:

Haber yazma teknikleri; iletişim teknolojilerindeki dönüşüm, kitle iletişim araçlarının teknik ve yapısal nitelikleri, medya kuruluşlarının editoryal politikaları, ele alınan konunun kapsamı, hedef kitlenin medya tüketim biçimleri ve haberi kaleme alan gazetecinin öznel tercihleri doğrultusunda biçimlenmektedir. Dijitalleşmenin hızla yaygınlık kazanmasıyla birlikte, dijital habercilik pratiğinde yalnızca geleneksel haber yazım kalıplarıyla yetinilmemekte; etkileşim, çoklu anlatım ve kullanıcı odaklılık temelli yeni yazım teknikleri de geliştirilerek uygulamaya konulmaktadır.

1. T Modeli: Dijital haberin hem yatay hem dikey bilgi sunumuna dayanmasını ifade eder. Yatay ekseninde haberin temel bilgileri kısa ve özet biçimde sunulurken, dikey ekseninde hiperlinkler aracılığıyla ayrıntılı bilgi, arka plan ve analizlere erişim sağlanır. Bu model, okuyucunun ilgi düzeyine göre derinleşmesine olanak tanınması bakımından dijital medyaya özgü bir yapı sunmaktadır (Deuze, 2003: 207).
2. Ters Piramit Modeli: Geleneksel ters piramidin çevrimiçi medya ortamına uyarlanmış biçimidir. En önemli bilgiler haberin girişinde sunulmakta; devamında kısa paragraflar, alt başlıklar ve bağlantılarla ayrıntılar katmanlı şekilde verilmektedir. Bu teknik, ekran okuma alışkanlıklarına uygunluğu ve hızlı bilgi erişimi sağlaması nedeniyle dijital haber sitelerinde yaygın olarak kullanılmaktadır (McQuail, 2010: 379).
3. Online Piramit Tekniği: Haber, temel bilgidan ayrıntıya doğru ilerleyen çok katmanlı bir yapı içinde kurgulanmaktadır. İlk katmanda 5N1K unsurlarının özeti yer alırken, sonraki katmanlarda analiz, veri, görsel ve multimedya içerikleri sunulmaktadır. Bu teknik, okuyucuya seçici okuma ve içerik üzerinde kontrol imkânı tanınması açısından dijital haberciliğin ayırt edici özelliklerinden biridir (Pavlik, 2001: 43).
4. Doğrusal Olmayan (Non-Linear) Teknik: Haber tek bir okuma sırasına bağlı kalmaksızın hiperlinkler aracılığıyla çok yönlü okunabilmesini esas almaktadır. Okuyucu, metin içinde farklı bağlantılara yönelerek haberin çeşitli boyutlarına erişebilmektedir. Bu teknik, dijital haberciliğin etkileşim, çoklu anlatım ve kullanıcı merkezli yapısını güçlendirmektedir (Landow, 2006: 76).
5. Doğrusal (Linear) Yazım Tekniği: Haber, baştan sona tek bir anlatı akışı içinde sunulmaktadır. Özellikle canlı bloglar, gelişen olaylar ve kronolojik anlatım gerektiren haberlerde tercih edilmektedir. Dijital ortamda sınırlı etkileşim sunsa da olay örgüsünün net biçimde aktarılmasına katkı sağlamaktadır (Allan, 2010: 67).
6. Anlatım (Narration) Tekniği: haberin hikâyeleştirilerek sunulmasını temel almaktadır. Olaylar, aktörler ve bağlam anlatı unsurlarıyla kurgulanmakta; okuyucunun duygusal ve bilişsel katılımı hedeflenmektedir. Dijital uzun okumalar (*longform journalism*), bu tekniğin en yaygın uygulama alanlarından biridir (Franklin, 2014: 121).
7. Kum Saati (Hourglass) Tekniği: haberin dijital ters piramit yapısıyla başlayıp kronolojik anlatımla devam etmesine dayanmaktadır. İlk bölümde temel bilgiler sunulurken, ikinci bölümde olaylar zamansal sırayla ayrıntılandırılmaktadır. Bu teknik, hem hızlı bilgi aktarımı hem de anlatısal bütünlük sağlaması bakımından dijital habercilikte işlevsel bir yapı sunmaktadır (Rich, 2016: 54).

Yukarıda ele alınan haber yazma teknikleri incelendiğinde, gerek geleneksel gerekse dijital habercilik pratiğinde haber üretiminin temel amacının, 5N1K ilkelerinin en işlevsel biçimde hayata geçirilmesi olduğu görülmektedir. Söz konusu teknikler, haberin üretim sürecinde karşılaşılan hız gereksinimi, zaman kısıtları ve metinsel bütünlük gibi unsurlar gözetilerek içeriğin sistematik ve etkili bir biçimde kurgulanmasına olanak tanıyan yazım yöntemleri olarak değerlendirilmektedir

2.3. Ajans Haberciliği

Ajans haberciliği, haber ajanslarının perakende ürettiği haberlerin abonelerine/üyelerine toptan dağıtılması sürecini ifade eden bir habercilik türüdür (Pierre, 1996: 27). Bir bakıma ajans haberciliği, haber değeri taşıyan her türlü haber malzemesini sağlıklı ve ivedi bir biçimde toplayan, düzenleyen, yazan ve dağıtan toptan habercilik pratiğidir. Ajans haberciliğinin tarafsızlık ve objektiflik, hızlilik ve zamanlılık, kısa ve öz olma, çoklu konuları kapsama, ulusal ve uluslararası teknik standartlar, kısa ve standart dil kullanımı gibi özellikleri bulunmaktadır (Henri, 1997: 31). Ajans haberciliği, esasında ulusal ve uluslararası boyutta hızlı ve güvenilir bilgi akışının sağlanması açısından oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

Ajans haberleri, habercinin ait olduğu ajansın haber yazım formatına göre yazılmaktadır. Ajans haberciliğinde kullanılan haber yazım teknikleri ve formatları diğer araçlarda (gazete, dergi, radyo ve televizyon gibi) kullanılan teknik ve formatlarla benzerlik göstermekle birlikte bazen

farklılaşabilmektedir. Bu farklılaşma haber malzemesinin toplanması ve haberin üretimi sürecinde de kendini göstermektedir. Ana olayın zaman zaman kısa ve öz, zaman zaman uzun ve önemlilik sırasına göre kaleme alındığı ajans haberleri genellikle aboneler/üyeler tarafından yeniden yazılmaya ve redaksiyona elverişli bir formatta kurgulanmaktadır. Ajans haberciliğinde tercih edilen yazım teknikleri, haberin medyada doğru bir biçimde yer alması ve geniş bir kitleye etkili bir şekilde ulaştırılması bakımından önemli rol oynamaktadır (Şahin, 2012: 8).

3. YÖNTEM

Araştırmanın önemi: Dijital iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, geleneksel haber üretim süreçlerini köklü biçimde dönüştürerek yeni habercilik pratiklerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Haberin türü, ele alınan konu ve içerik özellikleri ile kullanılan iletişim araçlarının teknik yapısı ve okur, dinleyici ya da izleyici profiline bağlı olarak farklı haber yazım yöntemleri ve teknikleri geliştirilmektedir. Bu çerçevede, hem geleneksel hem de yeni medya ortamlarına toplu biçimde haber sunan ajansların habercilik pratiklerinin, benimsedikleri haber yazma tekniklerinin ve 5N1K unsurlarından hangilerini öncelikli olarak öne çıkardıklarının bilinmesi ve çözümlenmesi; gazeteciler, medya kuruluşları ve haber tüketici kitlesi açısından olduğu kadar, haberin okunması, anlaşılması, analiz edilmesi ve yeniden üretilmesi süreçleri bakımından da önem taşımaktadır.

Araştırma problemi: Uluslararası ajans haberciliğinde siyasi haberler ne tür haber yazma teknikleri ile yazılmaktadır? Uluslararası ajansların siyasi haberlerinde 5N1K öğelerinden hangileri ön plana çıkarılmakta ve yanıtlanmaktadır?

Araştırmanın amacı: Uluslararası ajans haberciliğinde siyasi haberlerin yazımında ne tür haber yazma tekniklerinin kullanıldığı ve 5N1K öğelerinin ne oranda yanıtlandığını ortaya koymaktır.

Araştırmanın yöntemi: Araştırmada üç aşamalı yöntem izlenmektedir: literatür taraması, içerik analizi ve karşılaştırmalı analiz yöntemi. İlk önce araştırmanın kavramsal çerçevesine yönelik literatür taraması yapılmıştır. Ardından 2007 yılında Avrupa merkezli uluslararası haber ajansları tarafından kurulan ve dünyanın önde gelen haber ajanslarını bir araya getiren uluslararası haber ajansları iş birliği platformu Minds International'e üye haber ajanslarından The Associated Press, Reuters, Kyodo News ve Anadolu Ajansının haber sitelerinden toplam 160 adet siyasi haber rastgele örnekleme tekniğiyle araştırma örnekleme olarak seçilmiştir. Örneklem olarak seçilen 160 adet siyasi haber içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Berelson (1952: 18), içerik analizini "iletişimin açık içeriğinin nesnel, sistematik ve nicel olarak tanımlanmasını amaçlayan bir araştırma tekniği" olarak tanımlamakta ve yöntemin bilimsel niteliğini bu özellikler üzerinden temellendirmektedir. Benzer biçimde Holsti (1969: 5), içerik analizinin iletişim içeriklerinden tekrarlanabilir ve karşılaştırılabilir veriler üretmeye odaklandığını vurgulamaktadır. İçerik analizi, yalnızca metinlerin yüzeysel ve görünen özelliklerini incelemekle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda toplumsal gerçekliğin medya içeriklerine yansıyan örtük ve dolaylı boyutlarını da açığa çıkarmayı hedeflemektedir. Bu yönüyle içerik analizi, metinlerde yer alan açık göstergelerden hareketle içeriklerin gizli anlamlarına ilişkin varsayımlar geliştiren, yorumlar üreten ve toplumsal yapıya dair çıkarımlarda bulunan bir yöntem olarak değerlendirilmektedir (Gökçe, 2001: 25; Mayring, 2014: 12). Özellikle ideoloji, söylem ve temsil çalışmalarında içerik analizi, toplumsal gerçekliğin medya aracılığıyla nasıl inşa edildiğini anlamada önemli bir analitik çerçeve sunmaktadır (McQuail, 2010: 351). Yöntemin uygulanma sürecinde, araştırma kapsamında belirlenen örneklemin her bir anlamlı unsuru ayrı bir kodlama birimi olarak tanımlanmakta ve sistematik bir biçimde sınıflandırılmaktadır. Bu kodlama birimleri sayısal verilere dönüştürülerek nicel analiz sürecine dâhil edilmekte; elde edilen veriler istatistiksel dağılımlar üzerinden yorumlanmaktadır. Bu aşamada ortaya çıkan bulgular, incelenen metinlerin yapısına, temalarına ve baskın eğilimlerine ilişkin bilimsel çıkarımlar yapılmasına olanak tanımaktadır (Erdoğan, 2003: 198; Krippendorff, 2018: 93–95). Bu yönüyle içerik analizi, nitel anlam dünyasını nicel veriler aracılığıyla görünür kılan ve medya içeriklerinin sistematik biçimde çözümlenmesini sağlayan bütüncül bir araştırma yöntemi niteliği taşımaktadır. Son olarak içerik analizinden elde edilen istatistiksel veriler karşılaştırmalı yöntemle analiz edilmiştir. Karşılaştırmalı yöntem, belirli işlevlere sahip olay, olgu ve değişimlerin ortaya çıkarılmasında etkin bir şekilde kullanılan, faktörlerin sınıflandırılmasını, gruplandırılmasını ve açıklanmasını amaçlayan bir araştırma yöntemidir (Aydın & Hanağası, 2017). Başka bir deyişle, karşılaştırmalı yöntem, belirli bir zaman diliminde farklı değişkenler arasındaki ilişki ve etkileşimi inceleyerek

toplumsal yaşamın çeşitli yönlerini araştıran ve irdeleyen bir araştırma türüdür. Bu yöntem, toplumsal yapının farklı faktörleri arasındaki benzerlikleri ve benzer faktörler arasındaki farklılıkları açıklamak amacıyla kullanılmasının yanı sıra, farklı etken ve değişkenlerin belirli bir toplumsal değişime ve dönüşüme yol açtığı ve farklı sonuçlar doğurduğu durumlarda en etkili yöntem olarak kabul edilmektedir (Neuman, 2006). Bu bağlamda örneklem olarak seçilen siyasi haberlerde kullanılan haber yazma teknikleri ve 5N1K öğelerinin her biri birer kodlama birimi olarak belirlenmiş, haber metinleri tek tek okunarak araştırma problemi doğrultusunda gerekli sınıflandırma ve kodlama formları geliştirilmiştir. Elde edilen kodlama formları, tablo, grafik ve istatistiksel veriler karşılaştırılarak gerekli yorum ve açıklamalar yapılmıştır.

Kapsam ve sınırlılıklar: Dünyanın önde gelen haber ajanslarını bir araya getiren uluslararası haber ajansları iş birliği platformu Minds International'e üye ve haber içeriği açık erişimli haber ajanslarından The Associated Press, Reuters, Kyodo News ve Anadolu Ajansının haber sitelerinde 10 Şubat 2025---01 Mart 2025 tarihleri arasında yayınlanan siyasi haberlerle sınırlı tutulmuştur.

Evren ve örneklem: araştırmanın evrenini uluslararası haber ajanslarının ürettikleri tüm içerikler oluşturmaktadır; araştırmanın örneklemi ise The Associated Press, Reuters, Kyodo News ve Anadolu Ajansının resmi haber sitelerinin her birinden 40'ar adet olmak üzere seçilen toplam 160 adet siyasi haber oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi: Araştırma kapsamında kullanılan veriler, The Associated Press, Reuters, Kyodo News ve Anadolu Ajansı'nın resmî haber sitelerinden manuel veri toplama yöntemiyle elde edilmiştir. Toplanan veriler, araştırmanın amacı ve problem çerçevesi doğrultusunda geliştirilen tablo ve grafikler aracılığıyla sistematik biçimde sınıflandırılmış, derlenmiş ve incelenmiştir. Bu süreçte verilerin yüzdelik dağılımları hesaplanmış; değişkenler arasındaki ilişkiler temel alınarak gerekli yorumlar, çıkarımlar ve analizler gerçekleştirilmiştir. Nicel verilerin düzenlenmesi ve analizinde Microsoft Excel yazılımından yararlanılmıştır.

4. BULGU VE ANALİZ

Araştırmanın bu aşamasında the Associated Press, Reuters, Kyodo News ve Anadolu Ajansının resmi sitelerinin her birinden 40'ar adet olmak üzere toplam 160 adet siyasi haber tek tek incelenmiştir. İncelene haberlerin başlıkları ve yayın tarihleri, kodlama formu ve erişim linkleri Ek 1'de detaylıca yer almaktadır (derginin sayfa limitini aşacağı için Ek1 makale dosyasına ilave edilmemiştir). Bu bağlamda araştırmanın amacına yönelik kodlama birimleri oluşturulmuştur. Kodlama birimleri, içerik çözümlemesi çalışmalarında genel olarak biçimsel (sentaktik) ve anlamsal (semantik) olmak üzere iki temel düzeyde ele alınmaktadır. Biçimsel kodlama yaklaşımında analiz birimi; harf, sözcük, cümle, işaret ya da sembol gibi metnin yapısal unsurlarından oluşurken, anlamsal kodlamada bu unsurların tek tek kendilerinden ziyade, taşıdıkları anlamlar analiz birimi olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda anlamsal kodlama, metindeki içeriklerin bağlam içinde yorumlanmasını ve anlam düzeyinde sınıflandırılmasını esas almaktadır (Krippendorff, 2018: 98–100). Dolayısıyla araştırmada anlamsal kodlama tercih edilerek her bir haber tercih edilen haberim yazım tekniği ve her haber metnindeki 5N1K öğelerinin yanıtları birer kodlamam/analiz birimi olarak belirlenmiştir.

Örneklem olarak seçilen siyasi haberler Ek1'deki dizilime göre numaralandırarak tek tek incelenmiştir. Haberde kullanılan yazım teknikleri ve 5N1K öğeleri kodlama formlarında kodlanmıştır. Kodlama formlarından elde edilen sayısal verilerden yola çıkılarak araştırma problemine yönelik grafikler oluşturulmuştur. Oluşturulan grafikler üzerinden haber ajansları karşılaştırılmıştır. Ardından karşılaştırmalı grafik verileri üzerinden gerekli çıkarım, yorum ve analiz yapılmıştır.

4.1. The Associated Press Haberlerinin Analizi

10 Şubat 2025---01 Mart 2025 tarihleri arasında the Associated Press (AP)'in resmi sitesi <https://apnews.com/> üzerinden rastgele örnekleme yöntemiyle elde edilen toplam 40 adet siyasi haber incelenmiştir. Ek 1'de yer alan kodlama formu ve ilgili veri setlerinden yola çıkılarak şu tablolar oluşturulmuştur:

Tablo 1. AP Haberlerinde 5N1K Öğeleri

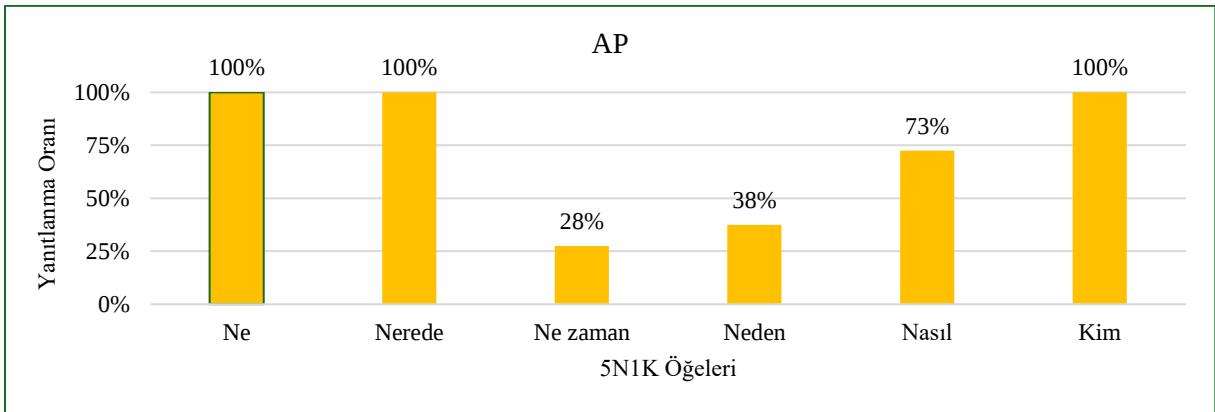
5N1K	Haber Sayısı	Yanıtlanma Oranı	Toplam Haber Sayısı
Ne	40	100%	40
Nerede	40	100%	40
Ne zaman	11	28%	40
Neden	15	38%	40
Nasıl	29	73%	40
Kim	40	100%	40

Tablo 1’de görüleceği üzere, incelenen 40 adet haberin tamamında “ne”, “kim” ve “nerede” öğelerinin yanıtlandığı, “ne zaman” öğesinin 11 adet haberde yanıtlandığı ve 29 adet haberde yanıtlanmadığı, “neden” öğesinin 15 adet haberde yanıtlandığı ve 25 adet haberde yanıtlanmadığı, “nasıl” öğesinin 29 adet haberde yanıtlandığı ve 11 adet haberde yanıtlanmadığı tespit edilmiştir.

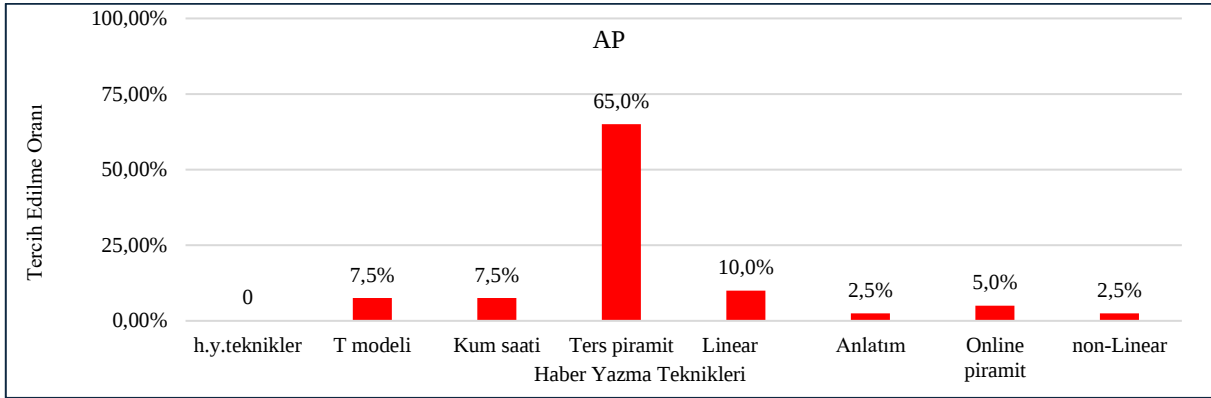
Tablo 2. AP Haberlerinde Haber Yazım Tekniklerinin Dağılımı

Haber Yazım Teknikler	Kullanılan Haber Sayısı	Tecih Edilme Oranı
T Modeli	3	7,5%
Kum Saati	3	7,5%
Ters Piramit	26	65,0%
Linear	4	10,0%
Anlatım	1	2,5%
Online Piramit	2	5,0%
Non-Linear	1	2,5%
Toplam Haber Sayısı	40	100%

Yukarıdaki tabloda incelenen haberlerin 3’ü T modeli ile, 3’ü kum saati tekniği ile, 26’sı ters piramit tekniği ile, 4’ü linear, 1’i anlatım tekniği ile, 2’si online piramit ve 1’i non-linear tekniği ile yazılmaktadır.

Grafik 1. AP Haberlerinde 5N1K Öğelerinin Yanıtlanma Oranı

Grafik 1’den anlaşılabacağı üzere, incelenen haberlerde “ne”, “nerede” ve “kim” öğelerinin %100 oranında yanıtlandığı, “ne zaman” öğesinin %28 oranında yanıtlandığı, “neden” öğesinin %38 oranında ve “nasıl” öğesinin ise %73 oranında yanıtlandığı görülmektedir.

Grafik 2. AP Haberlerinde Yazım Tekniklerinin Tercih Edilme Oranı

Haber yazım teknikleri incelendiğinde, incelenen haberlerin %7,5’i T modeli, %7,5’i kum saati tekniği, %65’i ters piramit tekniği, %10’u linear, %2,5’i anlatım tekniği, %5’i online piramit tekniği ve %2,5’i non-linear tekniği ile yazılmaktadır. Örneklem olarak incelenen haberlerin 2/3’si ters piramit modeli ile yazıldığı gözlemlenmektedir.

4.2. Reuters Haberlerinin Analizi

10 Şubat 2025---01 Mart 2025 tarihleri arasında Reuters’in resmi sitesi <https://www.reuters.com/> üzerinden rastgele örnekleme yöntemiyle elde edilen toplam 40 adet siyasi haber analiz edilmiştir. Ek 1’de yer alan kodlama formu ve veri setlerinden hareketle aşağıdaki tablo ve grafikler elde edilmiştir:

Tablo 3. Reuters Haberlerinde 5N1K Öğeleri

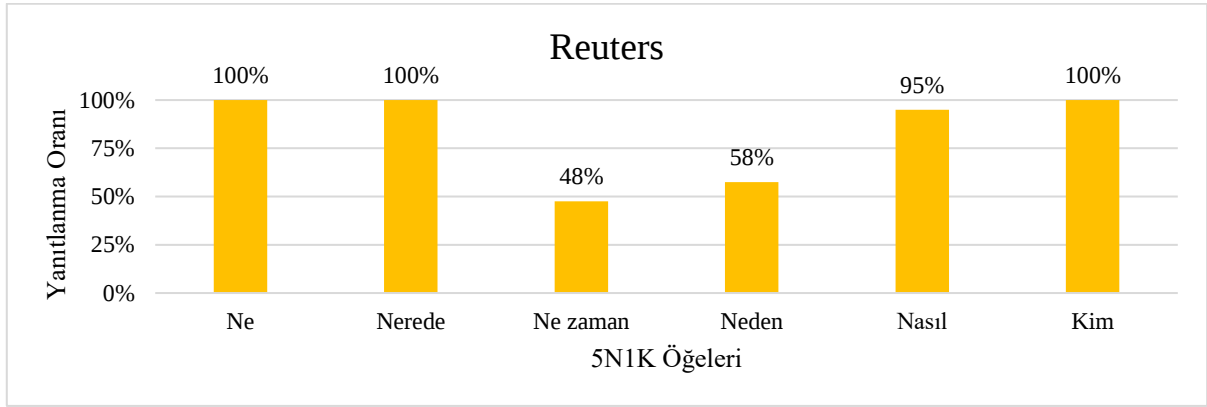
5N1K	Haber Sayısı	Yanıtlanma Oranı	Toplam Haber Sayısı
Ne	40	100%	40
Nerede	40	100%	40
Ne zaman	19	48%	40
Neden	23	58%	40
Nasıl	38	95%	40
Kim	40	100%	40

Tablo 3’ten anlaşılabacağı gibi, incelenen 40 adet Reuters haberlerinin tamamında “ne”, “nerede” ve “kim” öğelerinin yanıtlandığı, “ne zaman” öğesinin 19 adet haberde yanıtlandığı ve 21 adet haberde yanıtlanmadığı, “neden” öğesinin 23 adet haberde yanıtlandığı ve 17 adet haberde yanıtlanmadığı, “nasıl” öğesinin 38 adet haberde yanıtlandığı ama 2 adet haberde yanıtlanmadığı tespit edilmiştir.

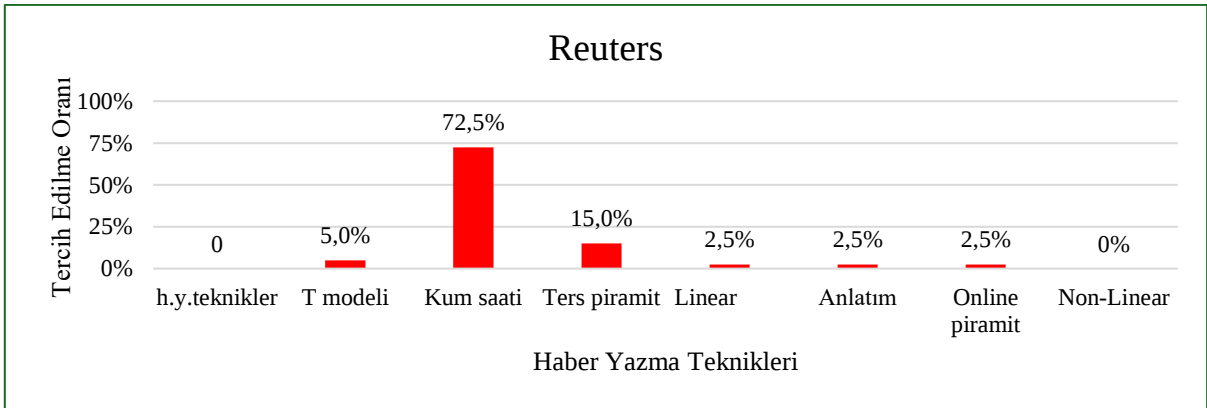
Tablo 4. Reuters Haberlerinde Haber Yazım Tekniklerinin Dağılımı

Haber Yazım Teknikler	Kullanılan Haber Sayısı	Tercih Edilme Oranı
T Modeli	2	5,0%
Kum Saati	29	72,5%
Ters Piramit	6	15,0%
Linear	1	2,5%
Anlatım	1	2,5%
Online Piramit	1	2,5%
Non-Linear	0	0%
Toplam Haber Sayısı	40	100%

Tablo 4’te ifade edildiği gibi, incelenen Reuters haberlerinin 2’si T modeli ile, 29’u kum saati tekniği ile, 6’sı ters piramit tekniği ile, 1’i linear tekniği ile, 1’i anlatım tekniği ile, 1’i online piramit tekniği ile yazılmakta fakat non-linear tekniği hiç kullanılmamaktadır.

Grafik 3. Reuters Haberlerinde 5N1K Öğelerinin Yanıtlanma Oranı

Grafik 3'teki veriler incelendiğinde, Reuters'ten elde edilen siyasi haberlerde “ne”, “nerede” ve “kim” öğelerinin %100 oranında yanıtlandığı, “ne zaman” öğesinin %48 oranında yanıtlandığı, “neden” öğesinin %58 oranında ve “nasıl” öğesinin ise %95 oranında yanıtlandığı gözlemlenmektedir.

Grafik 4. Reuters Haberlerinde Yazım Tekniklerinin Tercih Edilme Oranı

Reuters'in haber yazım teknikleri incelendiğinde, örneklem olarak seçilen haberlerin %5'i T modeli, %72,5'i kum saati tekniği, %15'i ters piramit tekniği, %2,5'i linear tekniği, %2,5'i anlatım tekniği, %2,5'i online piramit tekniği ile yazılmakta ve non-linear tekniği hiç tercih edilmemektedir. Örneklem olarak incelenen haberlerin %72,5'i kum saati tekniği ile yazılmaktadır.

4.3. Kyodo News Haberlerinin Analizi

10 Şubat 2025---01 Mart 2025 tarihleri arasında Kyodo News'in resmi sitesi <https://english.kyodonews.net/> üzerinden rastgele örnekleme yöntemiyle manuel olarak elde edilen toplam 40 adet siyasi haber analiz edilmiştir. Analiz birimlerinin kodlama formu ve ilgili verilerden yararlanılarak aşağıdaki tablo ve grafikler oluşturulmuştur:

Tablo 5. Kyodo News Haberlerinde 5N1K Öğeleri

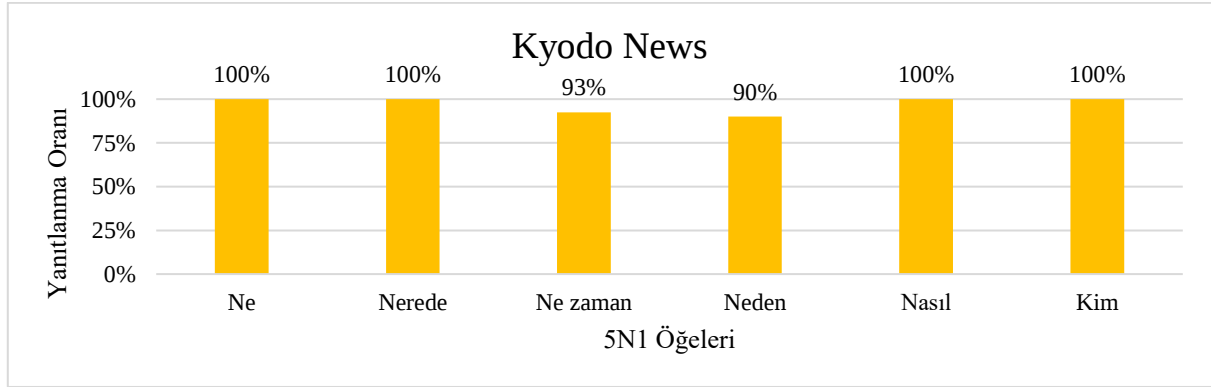
5N1K	Haber Sayısı	Yanıtlanma Oranı	Toplam Haber Sayısı
Ne	40	100%	40
Nerede	40	100%	40
Ne zaman	37	93%	40
Neden	36	90%	40
Nasıl	40	100%	40
Kim	40	100%	40

Tablo 5'te görüleceği üzere, incelenen 40 adet Kyodo News haberlerinin tamamında “ne”, “nerede”, “kim” ve “nasıl” öğelerinin yanıtlandığı, “ne zaman” öğesinin 37 adet haberde yanıtlandığı ve 3 adet haberde yanıtlanmadığı, “neden” öğesinin 36 adet haberde yanıtlandığı ve 4 adet haberde yanıtlanmadığı gözlemlenmektedir.

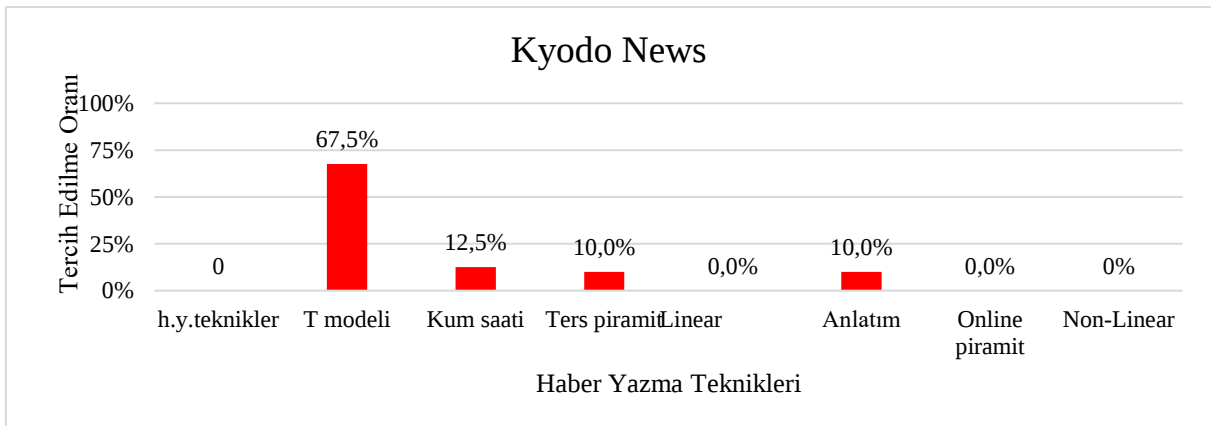
Tablo 6. Kyodo News Haberlerinde Haber Yazım Tekniklerinin Dağılımı

Haber Yazım Teknikler	Kullanılan Haber Sayısı	Tercih Edilme Oranı
T Modeli	27	67,5%
Kum Saati	5	12,5%
Ters Piramit	4	10,0%
Linear	0	0,0%
Anlatım	4	10,0%
Online Piramit	0	0,0%
Non-Linear	0	0%
Toplam Haber Sayısı	40	100%

İncelenen 40 adet Kyodo News haberlerinin 27'si T modeli ile, 5'i kum saati tekniği ile, 4'ü ters piramit tekniği ile, 4'ü anlatım tekniği ile yazılmakta lakin linear, online piramit ve non-linear tekniklerinin hiç kullanılmadığı tespit edilmektedir.

Grafik 5. Kyodo News Haberlerinde 5N1K Öğelerinin Yanıtlanma Oranı

Grafik 5'te gösterilen verilerden anlaşılacağı üzere, Kyodo News'den elde edilen siyasi haberlerde “ne”, “nerede”, “kim” ve “nasıl” öğelerinin %100 oranında yanıtlandığı, “ne zaman” öğesinin %93 oranında ve “neden” öğesinin %90 oranında yanıtlandığı gözlemlenmektedir.

Grafik 6. Kyodo News Haberlerinde Yazım Tekniklerinin Tercih Edilme Oranı

Kyodo News'in haber yazım teknikleri incelendiğinde, örneklem olarak seçilen haberlerin %67,5'i T modeli ile, %12,5'i kum saati tekniği ile, %10'u ters piramit tekniği ile ve %10'u anlatım tekniği ile yazılmaktadır. İncelenen haberlerde linear, non-linear ve online piramit tekniği hiç kullanılmamaktadır.

4.4. Anadolu Ajansı Haberlerinin Analizi

10 Şubat 2025---01 Mart 2025 tarihleri arasında Anadolu Ajansının resmi sitesi <https://www.aa.com.tr/en> üzerinden rastgele örnekleme yöntemiyle manuel olarak elde edilen toplam 40 adet siyasi haberin içeriği analiz edilmiştir. Analiz edilen haberlerin kodlama formundaki analiz birimlerinden ve veri setleri ışığında ilgili grafik ve tablolar oluşturulmuştur:

Tablo 7. Anadolu Ajansı Haberlerinde 5N1K Öğeleri

5N1K	Haber Sayısı	Yanıtlanma Oranı	Toplam Haber Sayısı
Ne	40	100%	40
Nerede	40	100%	40
Ne zaman	25	63%	40
Neden	6	15%	40
Nasıl	31	78%	40
Kim	40	100%	40

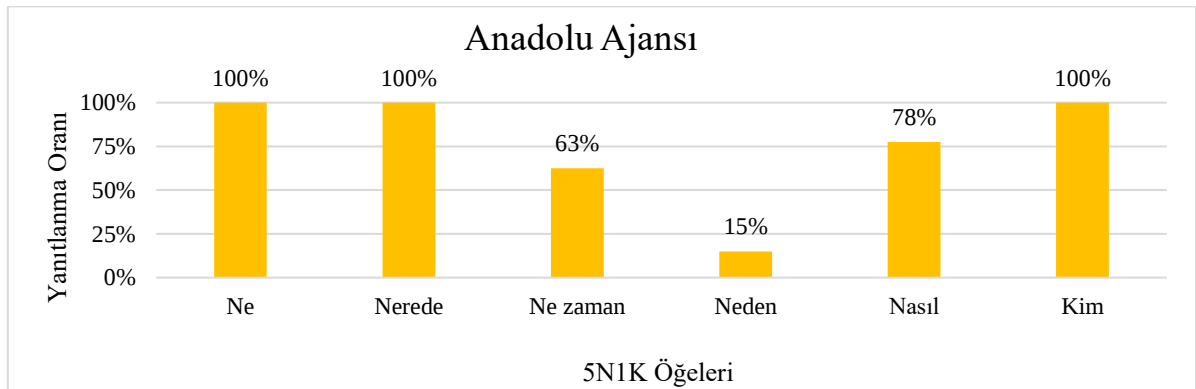
Tablo 7’de görüleceği üzere, incelenen 40 adet Anadolu Ajansı haberlerinin tamamında “ne”, “nerede”, ve “kim” öğelerinin yanıtlandığı, “ne zaman” öğesinin 25 adet haberde yanıtlandığı ve geri kalan 15 adet haberde yanıtlanmadığı, “neden” öğesinin 6 adet haberde yanıtlandığı ve 34 adet haberde yanıtlanmadığı, “nasıl” öğesinin ise 31 adet haberde yanıtlandığı ve 9 adet haberde yanıtlanmadığı gözlemlenmektedir.

Tablo 8. Anadolu Ajansı Haberlerinde Haber Yazım Tekniklerinin Dağılımı

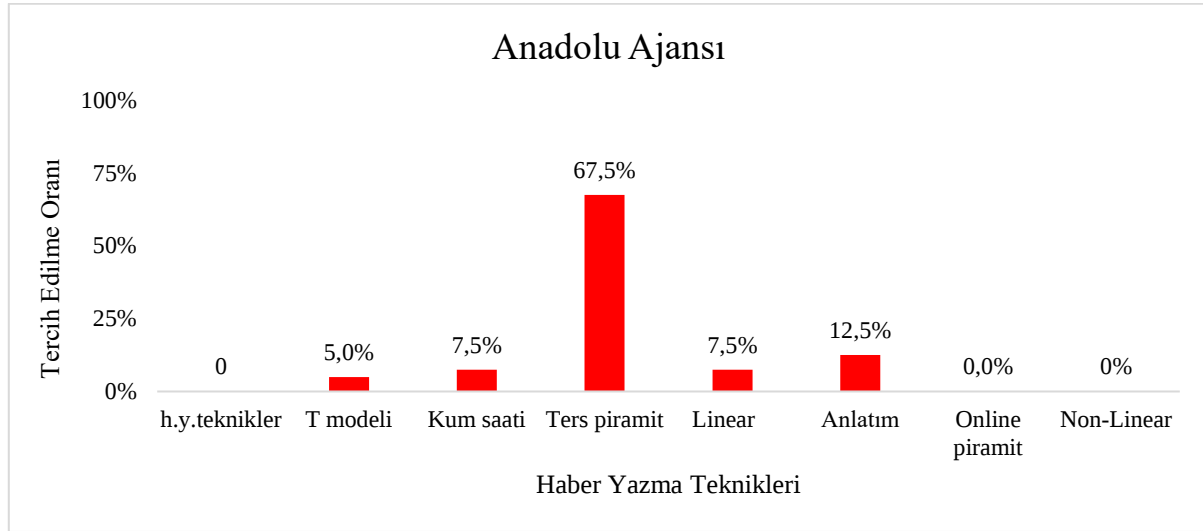
Haber Yazım Teknikler	Kullanılan Haber Sayısı	Tercih Edilme Oranı
T Modeli	2	5,0%
Kum Saati	3	7,5%
Ters Piramit	27	67,5%
Linear	3	7,5%
Anlatım	5	12,5%
Online Piramit	0	0,0%
Non-Linear	0	0%
Toplam Haber Sayısı	40	100%

Anadolu Ajansı haberlerinin 27’si T modeli ile, 5’i kum saati tekniği ile, 4’ü ters piramit tekniği ile, 4’ü anlatım tekniği ile yazılmakta lakin linear, online piramit ve non-linear tekniklerinin hiç kullanılmadığı tespit edilmektedir

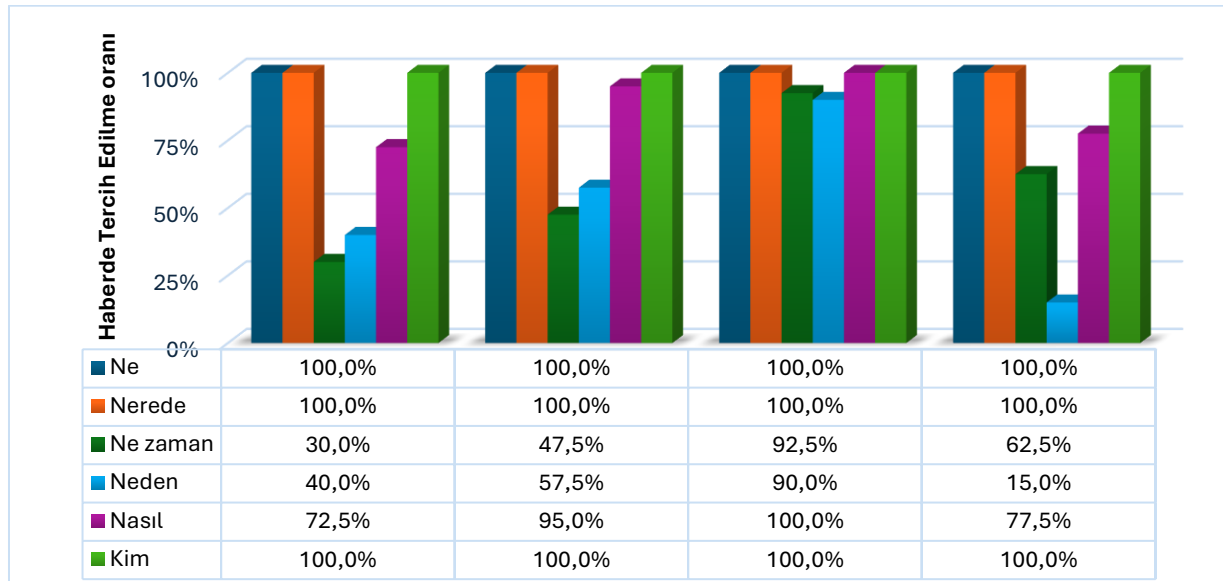
Grafik 7. Anadolu Ajansı Haberlerinde 5N1K Öğelerinin Yanıtlanma Oranı

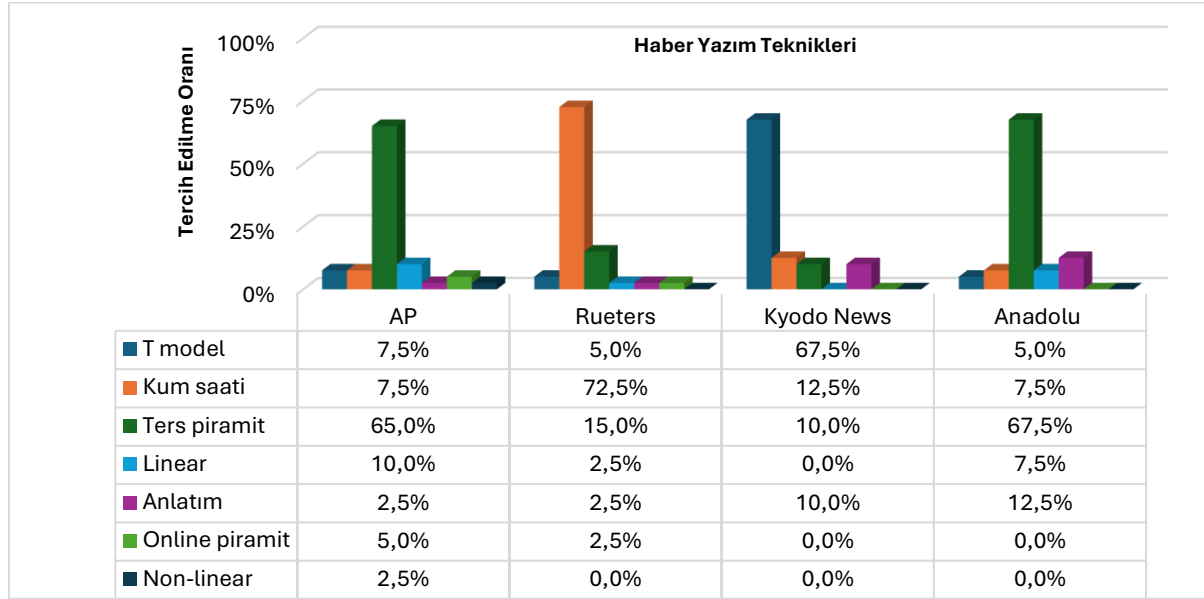
Grafik 7’den anlaşılabacağı üzere, Anadolu Ajansından elde edilen siyasi haberlerde “ne”, “nerede” ve “kim” öğelerinin %100 oranında yanıtlandığı, “ne zaman” öğesinin %63 oranında ve “neden” öğesinin %15 oranında ve “nasıl” öğesinin ise %78 oranında yanıtlandığı görülmektedir.

Grafik 8. Anadolu Ajansı Haberlerinde Yazım Tekniklerinin Tercih Edilme Oranı

Anadolu Ajansı'nın haber yazım teknikleri incelendiğinde, örneklem olarak seçilen 40 adet siyasi haberin %5'i T modeli ile, %7,5'i kum saati tekniği ile, %67,5'i ters piramit tekniği ile, %7,5'i linear ve %12,5'i anlatım tekniği ile yazılmaktadır. Non-linear ve online piramit tekniğinin hiç tercih edilmediği görülmektedir.

Grafik 9. 5N1K Öğelerinin Ajanslara Göre Yanıtlanma Oranları

Grafik 9'daki karşılaştırmalı grafikler incelendiğinde; “ne”, “nerede” ve “kim” öğeleri AP, Reuters, Kyodo News ve Anadolu Ajansı'nın siyasi haberlerinde %100 oranında yanıtlanmaktayken; “ne zaman” öğesi AP haberlerinde %30 oranında, Reuters haberlerinde %47,5 oranında, Kyodo News haberlerinde %92,5 oranında ve Anadolu Ajansı haberlerinde ise %62,5 oranından yanıtlanmakta; “neden” öğesi AP haberlerinde %40 oranında, Reuters haberlerinde %57,5 oranında, Kyodo News haberlerinde %90 oranında ve Anadolu Ajansı haberlerinde %15 oranında yanıtlanmakta; “nasıl” öğesi ise AP haberlerinde %72,5 oranında, Reuters haberlerinde ortalama %95 oranında, Kyodo News haberlerinde %100 oranında ve Anadolu Ajansı haberlerinde %77,5 oranında yanıtlanmaktadır.

Grafik 10. Ajanslara Göre Tercih Edilen Haber Yazım Teknikleri

Araştırma kapsamında analiz edilen 160 adet siyasi haberin yazım teknikleri incelendiğinde; T modeli AP haberlerinde %7,5 oranında, Reuters haberlerinde %5 oranında, Kyodo News haberlerinde %67,5 oranında ve Anadolu Ajansı haberlerinde %5 oranında tercih edilmekte; Kum saati tekniği AP haberlerinde %7,5 oranında, Reuters haberlerinde %72,5 oranında, Kyodo News haberlerinde %12,5 oranında ve Anadolu Ajansı haberlerinde %7,5 oranında kullanılmakta; Ters piramit tekniği AP haberlerinde %65 oranında, Reuters haberlerinde %15 oranında, Kyodo News haberlerinde %10 oranında ve Anadolu Ajansı haberlerinde %67,5 oranında tercih edilmekte; Linear tekniği AP haberlerinde %10 oranında, Reuters haberlerinde %2,5 oranında, Kyodo News haberlerinde %0 oranında ve Anadolu Ajansı haberlerinde %7,5 oranında kullanılmakta; Anlatım tekniği AP haberlerinde %2,5 oranında, Reuters haberlerinde %2,5 oranında, Kyodo News haberlerinde %10 oranında ve Anadolu Ajansı haberlerinde %12,5 oranında tercih edilmekte; Online piramit tekniği AP haberlerinde %5 oranında ve Reuters haberlerinde %2,5 oranında tercih edilmekte ama Kyodo News ve Anadolu Ajansı haberlerinde hiç kullanılmamakta; Non-linear tekniği AP haberlerinde %2,5 oranında kullanılmakta ama Reuters, Kyodo News ve Anadolu Ajansı tarafından hiç kullanılmamaktadır.

Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde ANKAD Dergisi Yayın Kurulunun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazara aittir. Bu çalışmanın ANKAD Dergisi dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu çalışmada kamuya açık kaynaklar doküman analizi tekniği kullanıldığı için etik kurul izni gerektirmemektedir.

SONUÇ

Araştırma kapsamında yapılan içerik analizi sonucunda;

AP haberleri 5N1K kuralı açısından değerlendirildiğinde “ne”, “nerede” ve “kim” öğelerinin %100, “ne zaman” öğesinin %28, “neden” öğesinin %38 ve “nasıl” öğesinin ise %73 oranında karşılaştığı görülmektedir. Haber yazım teknikleri açısından incelendiğinde, AP haberlerinin %7,5’i T modeli, %7,5’i kum saati, %65’i ters piramit, %10’u linear, %2,5’i anlatım, %5’i online piramit ve %2,5’i non-linear tekniği ile yazılmaktadır. AP haberlerinin 2/3’sinde “neden” öğesinin ve 1/3’ünde ise “nasıl”

öğesinin yanıtı verilmemektedir ki bu da ana olayın arka planına ilişkin art alan bilgisinin sunulmadığı anlamına gelmektedir. Haber yazımında ağırlıklı olarak ters piramit tekniğinin kullanıldığı tespit edilmektedir.

Reuters'ten elde edilen siyasi haberler 5N1K kuralı açısından değerlendirildiğinde “ne”, “nerede” ve “kim” öğelerinin %100, “ne zaman” öğesinin %48, “neden” öğesinin %58 ve “nasıl” öğesinin ise %95 oranında yanıtlandığı gözlemlenmektedir. Reuters'in haber yazım teknikleri incelendiğinde, örneklem olarak seçilen haberlerin %5'i T modeli, %72,5'i kum saati, %15'i ters piramit, %2,5'i linear, %2,5'i anlatım, %2,5'i online piramit tekniği ile yazılmakla birlikte non-linear tekniği hiç tercih edilmemektedir. Haberlerin yarısından fazlasında “neden” öğesi yanıtlanmamakta yani haberde art alan bilgisi bulunmaktadır. Reuters haberlerinin yazımında kum saati tekniği ağırlıklı olarak kullanılmaktadır.

Kyodo News'den elde edilen siyasi haberler 5N1K kuralı açısından değerlendirildiğinde “ne”, “nerede”, “kim” ve “nasıl” öğelerinin %100, “ne zaman” öğesinin %93 ve “neden” öğesinin %90 oranında yanıtlandığı saptanmaktadır. Kyodo News'in haber yazım teknikleri incelendiğinde, incelenen haberlerin %67,5'i T modeli, %12,5'i kum saati, %10'u ters piramit ve %10'u anlatım tekniği ile yazılmakla birlikte linear, non-linear ve online piramit tekniklerinin hiç kullanılmadığı tespit edilmektedir. Kyodo News haberlerinde 5N1K öğelerinin neredeyse tamamı yanıtlanmakta ve haber yazımında T model yoğunluklu olarak kullanılmaktadır.

Anadolu Ajansından elde edilen siyasi haberlerde “ne”, “nerede” ve “kim” öğelerinin %100, “ne zaman” öğesinin %63, “neden” öğesinin %15 ve “nasıl” öğesinin ise %78 oranında yanıtlandığı görülmektedir. Anadolu Ajansının haber yazım teknikleri incelendiğinde, örneklem olarak seçilen haberlerin %5'i T modeli, %7,5'i kum saati, %67,5'i ters piramit, %7,5'i linear ve %12,5'i anlatım tekniği ile yazılmakla birlikte non-linear ve online piramit tekniğinin hiç tercih edilmediği görülmektedir. Anadolu Ajansı haberlerinde “neden” öğesi çok nadiren ve “nasıl” öğesi kısmen yanıtlanmakta yani haberde ana olaya ilişkin art alan bilgisine çok az yer verilmektedir. Haberlerin yazımında ağırlıklı olarak ters piramit tekniğinin kullanıldığı saptanmaktadır.

Söz konusu haber ajansları 5N1K kuralı açısından karşılaştırıldığında; Kyodo News haberlerinde neredeyse tüm öğelere yanıt arandığı, Reuters haberlerinin yarısında “neden” öğesi yanıtlanmadığından art alan bilgisinin eksik olduğu, AP haberlerinin 2/3'sinde “neden” ve 1/3'inde “nasıl” öğesinin yanıtı bırakılmasından dolayı ana olaya ilişkin bağlam bilgisinin sunulmadığı, Anadolu Ajansı haberlerinde “neden” öğesi nadiren ve “nasıl” öğesi kısmen yanıtlandığından derinlemesine detaylı bilgilerin verilmemesi saptanmaktadır. Ayrıca Kyodo News haricindeki ajans haberlerinde “ne zaman” öğesi kısmen yanıtlanmaktadır. Bunun sebebinin de, yayın tarihinin haber sayfasında otomatik olarak yer almasından ötürü haber metninde “ne zaman” öğesinin yanıtlanmasına gerek duyulmaması olarak ifade etmek mümkündür.

Haber yazım teknikleri açısından karşılaştırma yapıldığında; AP ve Anadolu Ajansı haberlerinde ters piramit tekniğinin ağırlıklı olarak kullanıldığı, Reuters haberlerinde kum saati tekniğinin ve Kyodo News haberlerinde T modelin ağırlıklı olarak kullanıldığı ortaya çıkmaktadır.

Haber ajansları, medya ekosistemi içerisinde hızlı, güvenilir ve yeniden kullanılabilir içerik üretme işleviyle merkezi bir konuma sahiptir. Bu bağlamda ajans haberciliğinde kullanılan haber yazma teknikleri, yalnızca bilgilendirme amacına değil, aynı zamanda farklı medya kuruluşlarının editöryal ihtiyaçlarına uygun, standartlaştırılmış ve tarafsız içerik üretimine hizmet etmektedir. Ajans haberciliğinin bu yapısal özellikleri, haber metinlerinde belirli yazım tekniklerinin ön plana çıkmasına neden olmuştur. Ajans haberciliğinde en yaygın kullanılan tekniklerin başında ters piramit tekniği gelmektedir (Cappon, 2019: 202). Bu teknikte haberin en önemli unsurları — genellikle 5N1K sorularının yanıtları — metnin giriş paragrafında sunulmakta, ayrıntılar ise önem derecesine göre kademeli olarak aktarılmaktadır. Dolayısıyla bu teknik ajans haberlerinin farklı yayın organları tarafından kısaltılabilmesine, yeniden düzenlenebilmesine ve hızlıca yayımlanabilmesine olanak tanımaktadır (Harcup, 2014: 46). Bu yönüyle araştırmada elde edilen sonuçlar, ajans haberciliğinin yukarıda zikredilen özellik ve gereksinimleriyle doğrudan örtüşmektedir. Ajans haberciliğinde 5N1K kuralı da temel haber yazma ilkesi olarak öne çıkmaktadır (Tokgöz, 2015: 113). Bu ilkeyle ajanslar, haberleri ilk aşamada kısa ve temel bilgilerle servis etmekte; gelişmelere bağlı olarak metni

güncellemekte ya da genişletilmesine olanak tanımaktadır. Böylelikle haberin zaman içinde yeniden yapılandırılabilir bir metin olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır (Johnston & Forde, 2011: 198). Dijitalleşmenin etkisiyle bu durum, ajans haberciliğinde haber yazma teknik ve kurallarının dinamik ve süreç odaklı bir nitelik kazandığını göstermektedir. Sonuç olarak ajans haberciliğinde kullanılan haber yazma teknikleri; hız, nesnellik, standartlaşma ve yeniden kullanılabilirlik ilkeleri doğrultusunda şekillenmektedir. Araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı üzere ters piramit ve T tekniği, 5N1K kuralı, sade dil kullanımı ve yorumsuz anlatım, ajans haberlerini diğer gazetecilik türlerinden ayıran temel yazım özellikleri olarak öne çıkmaktadır. Bu teknikler, ajans haberciliğinin hem geleneksel hem de dijital medya ortamlarında merkezi rolünü sürdürmesini mümkün kılmaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar ileride konuyla ilgili gerçekleştirilecek çalışmalar için bazı ipuçları sunmakla birlikte ajans haberciliği, medya okuryazarlığı ve medya analizi çalışmaları açısından alana katkı sağlayacağı umulmaktadır. Ayrıca konunun farklı zaman dilimlerinde daha çok örneklem ve farklı haber ajansları üzerinden ayrıntılı bir şekilde araştırılması ve analiz edilmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Allan, S. (2010). *News culture* (3rd ed.). Open University Press.
- Aydın, K., & Hanağası, U. B. (2017). Sosyoloji ve siyasal araştırmalarda karşılaştırmalı yöntem. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(1), 57-86.
- Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research*. Free Press.
- Cappon, R. J. (2019). *The Associated Press guide to news writing*. Chicago, IL: Peterson's.
- Curran, J. (2011). *Media and democracy*. Polity Press.
- Deuze, M. (2003). The web and its journalism: Considering the consequences of different types of news media online. *New Media & Society*, 5(2), 203-230. <https://doi.org/10.1177/1461444803005002004>
- Dursun, Ç. (2005). *Haber ve habercilik: Gazetecilik pratiğinin eleştirel bir çözümlemesi*. İmge Kitabevi.
- Erdoğan, İ. (2003). *İletişimi anlamak*. Erk Yayınları.
- Fiske, J. (2011). *Introduction to communication studies* (3rd ed.). Routledge.
- Franklin, B. (2014). *The future of journalism: Developments and debates*. Routledge.
- Galtung, J., & Ruge, M. H. (1965). The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers. *Journal of Peace Research*, 2(1), 64-90.
- Girgin, A. (2014). *Haber yazmak* (4. bs.). Der Yayınları.
- Girgin, A., & Özyay, S. (2013). *Haber yazmak*. İstanbul: Der Yayınları.
- Gökçe, O. (2001). *İçerik çözümlemesi: Teorik ve pratik bilgiler*. Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Hall, S. (1982). The rediscovery of ideology: Return of the repressed in media studies. In M. Gurevitch, T. Bennett, J. Curran, & J. Woollacott (Eds.), *Culture, society and the media* (pp. 56-90). Methuen.
- Harcup, T. (2014). *Journalism: Principles and practice*. London: Sage.
- Harcup, T., & O'Neill, D. (2001). What is news? Galtung and Ruge revisited. *Journalism Studies*, 2(2), 261-280.
- Hartley, J. (1992). *Understanding news*. Routledge.
- Henri, P. (1997). *Les agences de presse*. Paris: La Documentation Française.
- Holsti, O. R. (1969). *Content analysis for the social sciences and humanities*. Addison-Wesley.
- Johnston, J., & Forde, S. (2011). The silent partner: News agencies and 21st century news. *International Journal of Communication*, 5, 195-214.

- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology* (4th ed.). SAGE Publications.
- Landow, G. P. (2006). *Hypertext 3.0: Critical theory and new media in an era of globalization*. Johns Hopkins University Press.
- Mayring, P. (2014). *Qualitative content analysis: Theoretical foundation, basic procedures and software solution*. Klagenfurt.
- McNair, B. (2017). *Journalism and democracy* (2nd ed.). Routledge.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed.). SAGE Publications.
- Neuman, W. L. (2006). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches*. Boston: Allyn & Bacon.
- Özer, Ö. (2011). *Medya, dil ve ideoloji*. Literatür Yayınları.
- Pavlik, J. V. (2001). *Journalism and new media*. Columbia University Press.
- Pierre, A. (1996). *La presse*. Paris: PUF Yayınları.
- Rich, C. (2016). *Writing and reporting news: A coaching method* (8th ed.). Cengage Learning.
- Schramm, W. (1949). *The process and effects of mass communication*. University of Illinois Press.
- Schudson, M. (2011). *The sociology of news* (2nd ed.). W. W. Norton & Company.
- Shoemaker, P. J., & Reese, S. D. (2014). *Mediating the message in the 21st century: A media sociology perspective* (3rd ed.). Routledge.
- Şahin, M. (2012). *Ajans gazeteciliği ve haber ajansları*. İstanbul: Nisan Kitabevi.
- Tokgöz, O. (2015). *Temel gazetecilik*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Tokgöz, O. (2020). *Temel gazetecilik* (11. bs.). İmge Kitabevi.
- Törenli, N. (2005). *Yeni medya: Yeni iletişim ortamı*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Tuchman, G. (1978). *Making news: A study in the construction of reality*. Free Press.
- <https://apnews.com/>
- <https://www.reuters.com/>
- <https://english.kyodonews.net/>
- <https://www.aa.com.tr/en>
- <https://minds-international.com/>

Araştırma Makalesi / Research Article

Uluslararası Haber Ajanslarının Haber Yazım Teknikleri Açısından Karşılaştırmalı İçerik Analizi: the Associated Press, Reuters, Kyodo News ve Anadolu Ajansı Örneği

Comparative Content Analysis of International News Agencies in Terms of News Writing Techniques: the Case of the Associated Press, Reuters, Kyodo News and Anadolu Agency

Mehmet Emin BEGTİMUR

DOI : [10.63556/ankad.v10i1.278](https://doi.org/10.63556/ankad.v10i1.278)

Geliş/Received: 30/03/2025

Kabul/Accepted: 21/01/2026

Extended Abstract

Introduction

News is a unique and interesting type of narrative that conveys important developments about events that take place in a certain time and place (Dursun, 2005: 70). News value is the qualities that a discourse, event or action must have in order to be delivered to the audience, listeners or readers (McQuail, 2010: 378). In this context, the basic elements of news value can be listed as timeliness, proximity, importance, result and attractiveness (Tokgöz, 2020: 232). A news article basically consists of two main parts: “introduction” and “body”. Ideally, the questions of “what, where, when, why, how and who” are expected to be answered in the introduction section of the news item. The rule created within this framework is called the “5N1K” rule (Tokgöz, 2020: 273-274). The 5N1K rule plays a critical role in transforming any newsworthy event into a news format in a meaningful integrity (Girgin, 2014: 113). Accordingly, different news writing techniques are developed and applied depending on where, how and in what detail the 5N1K elements will be given in the news text. Digital media offers a libertarian, convenient, interactive and multi-directional communication style instead of the one-way, hierarchical and centralized communication style of the traditional mass media, and thus creates a new understanding of journalism for both journalists and readers (Törenli, 2005: 208). It is likely that these developments will lead to new developments and changes in the existing journalistic understanding and business practices of news agencies that provide wholesale news to both traditional communication tools and digital communication tools.

Agency journalism is a type of journalism that refers to the process of wholesale distribution of news produced by news agencies to their subscribers/members (Pierre, 1996: 27). In a sense, agency journalism is the practice of wholesale journalism that collects, organizes, writes and distributes all kinds of news materials that carry news value in a healthy and urgent manner. Agency journalism has characteristics such as impartiality and objectivity, speed and timeliness, brevity and conciseness, covering multiple subjects, national and international technical standards, and the use of short and standardized language (Henri, 1997: 31). Agency news is written according to the news writing format of the agency to which the journalist belongs. Although the news writing techniques and formats used in agency journalism are similar to the techniques and formats used in other media (such as newspapers, magazines, radio and television), they can sometimes differ. This differentiation also manifests itself in the process of collecting news material and producing the news. Agency news, in which the main event is sometimes short and concise, sometimes long and written in order of importance, is usually

constructed in a format that is suitable for rewriting and redaction by subscribers/members. The writing techniques preferred in agency journalism play an important role in terms of the accurate coverage of the news in the media and its effective delivery to a wide audience (Şahin, 2012: 8).

Methods

The research follows a three-stage methodology: literature review, content analysis and comparative analysis. First, a literature review was conducted on the conceptual framework of the research. Then, a total of 160 political news articles from the news websites of The Associated Press, Reuters, Kyodo News and Anadolu Agency, which are member news agencies of Minds International, an international news agency cooperation platform established in 2007 by Europe-based international news agencies and bringing together the world's leading news agencies, were selected as the research sample through random sampling technique. The 160 political news selected as a sample were analyzed by content analysis method. Content analysis can be defined as “a research technique that provides objective, unbiased, systematic and quantitative descriptions of the disclosed content of communication” (Berelson, 1952: 14). In other words, content analysis is a method that seeks and examines social reality by starting from the invisible aspects of social reality and making assumptions, comments, explanations and inferences about the hidden aspects of these contents (Gökçe, 2001: 25).

Finally, the statistical data obtained from content analysis were analyzed using the comparative method. The comparative method is a research method that is effectively used in revealing events, phenomena and changes with specific functions and aims to classify, group and explain factors (Aydın & Hanağası, 2017). In addition to being used to explain the similarities between different factors of the social structure and the differences between similar factors, this method is considered to be the most effective method in cases where different factors and variables lead to a certain social change and transformation and produce different results (Neuman, 2006). In this context, each of the news writing techniques and 5N1K elements used in the political news selected as a sample was determined as a coding unit, and the necessary classification and coding forms were developed in line with the research problem by reading the news texts one by one. Necessary comments and explanations were made by comparing the coding forms, tables, graphs and statistical data obtained.

Results and Discussion

When these news agencies are compared in terms of the 5N1K rule, it is found that Kyodo News seeks answers to almost all items, half of Reuters news reports lack background information as the “why” item is not answered, 2/3 of AP news reports do not provide contextual information about the main event as the “why” and 1/3 of AP news reports leave the “how” item unanswered, and Anadolu Agency news reports do not provide in-depth detailed information as the “why” item is rarely answered and the “how” item is partially answered. In addition, the “when” element is partially answered in agency news except Kyodo News. It is possible to state that the reason for this is that there is no need to answer the “when” item in the news text since the publication date is automatically included on the news page.

When a comparison is made in terms of news writing techniques, it is revealed that the inverted pyramid technique is predominantly used in AP and Anadolu Agency news, the hourglass technique is predominantly used in Reuters news and the T model is predominantly used in Kyodo News news.

It is hoped that the results obtained within the scope of the research will provide some clues for future studies on the subject and contribute to the field in terms of agency journalism, media literacy and media analysis studies. In addition, it would be useful to investigate and analyze the issue in more detail in different time periods, with more samples and different news agencies.